

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Cím szerzői jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT-11/11.

A Megkereső által feltett kérdések:

1. A pénzügyi szolgáltatásokat reklámozó hirdetésben szereplő „Ahogy lesz, úgy lesz. Vagy mégsem?” szöveg
  - a) vonatkozásában megállapítható-e, hogy az G.D.Gy. dalának címe
  - b) szerzői jogi védelemben részesül-e?
2. Jogszályt sértett-e a B. azzal, hogy a szöveget felhasználási jog nélkül használta fel?
3. Megilleti-e a felhasználási díj az Ü.-t a B.-tól?

Az eljáró Tanács szakvéleménye:

Előzetes megjegyzések:

1. Az eljáró tanács szükségesnek tartja rögzíteni, hogy a szakértői vélemény kialakításának alapját kizárólag a megkeresés és annak mellékletei képezték, nem ismeretes, hogy a megkereső és az U.Ü. folytatott-e további levelezést az ügyben.
2. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. [Szjt. 101 § (3) bek.] alapján a szerzői jogi szakértő testület felkérésre peren kívül is adhat szakvéleményt a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben.

A szakvélemény alapját képező tényállás:

Az I.B. az I. Csoport tagjaként 2010. őszén kampányt indított pénzügyi szolgáltatásainak reklámozására, melynek során a külföldi anyacég által megadott headline változatokból a Que sera sera. Or not? szóösszetételt választotta. A fordítást is az I. Csoport végezte, a megkereső által pontosított, a magyar kampányban felhasznált szöveg a következő:

„Ahogy lesz, úgy lesz. Vagy mégsem?”

A hirdetés belföldön repülőtéren, köztereken, valamint online fórumokon jelent meg, a pénzügyek megtervezését reklámozva.

A kampány után G.D.Gy. képviselőjeként az U.Ü. azzal fordult az I.B.-hez, hogy az „Ahogy lesz úgy lesz.” szlogen megegyezik az általa képviselt szerző dalának címével, ezért véleménye szerint annak reklámmegjelenéséhez felhasználási szerződést kell kötni, és jogdíjat fizetni.

Az U.Ü. álláspontja szerint a hivatkozott cím, mint a mű sajátos címe az Szjt. 1. § és 16. § (2) bek. alapján szerzői jogi védelemben részesül.

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1 a-b:

A mű címének szerzői jogi védelme

A szerzői jogi oltalom feltételei az Szjt. szerint a következők:

„1. § (1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása [...]

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”

A törvény 1-9. §-aihoz, az 1. § (3) bekezdéséhez fűzött miniszteri indokolás szerint a szerzői jogi védelemnek a mű *„egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs és nem is lehet.”*

Az Szjt. 16 § (2) bekezdés alapján a szerző engedélye szükséges a mű sajátos címének felhasználásához is, tehát a cím önállóan is lehet a szerzői jog tárgya. Az egyéni, eredeti jelleg, mint a szerzői jogi védelem feltétele a címek esetében is követelmény, ezért csak a sajátos cím állhat szerzői jogi oltalom alatt.

Az Szjt. 4 § (2) bekezdés kimondja, hogy szerzői jogi védelem alatt áll többek között más szerző művének fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van.

A fordítás származékos mű, tehát csak akkor lehet szerzői jogilag védett, ha az annak alapjául szolgáló mű szerzői műnek minősül.

Az eljáró testület tudomása szerint G.D.Gy. szerző 1956-ban kiadott „Ahogy lesz úgy lesz” című dala az amerikai Livingston – Evans szerzőpáros dalának fordítása. A kérelmező reklámszövegében szereplő mondat kiegészül a „Vagy mégsem?” kérdő mondat, mely a pénzügyi szolgáltatás reklámozásával összefüggésben ad speciális jelentést a szlogennek, s mint ilyen, semmiképpen sem tekinthető azonosnak a hivatkozott dal címével.

A tárgybeli esetben sem az idegen nyelvű cím, sem annak magyar fordítása nem minősül egyéni, eredeti jellegűnek, a lefordított cím nem áll szerzői jogi oltalom alatt az alábbiak miatt:

A megkeresésben foglalt hivatkozásokat, érveket is figyelembe véve az eljáró tanács megállapította, hogy:

1. az eredetileg 1956-ban „Que sera sera (Whatever Will Be, Will Be)” című Livingston – Evans szerzeményt Alfred Hitchcock „The Man Who Knew Too Much”, „Az ember, aki túl sokat tudott” című filmjében Doris Day énekelte és komoly sikereket ért el az amerikai Billboard listán, azóta is népszerű sláger, és számtalan feldolgozása ismert.

Livingston, a dal zeneszerzője annak címét a „The Barerfoot Contessa”, „A mezítlábas hercegnő” című, 1954-ben bemutatott filmből merítette, ahol egy olasz család ősi sírkövén ez a felirat állt: „Che sarà, sarà” . Evans, a szövegíró egyetértésével ennek spanyol változatát alkalmazták a világ nagyszámú spanyol ajkú népessége miatt.

A dal címének előzményei Christopher Marlowe „Dr. Faustus” című, 1604-ben megjelent darabjához vezetnek vissza, melynek I. felvonásában, az 1. színben található a „Che sera, sera, What will be, shall be?” szövegrészlet.

Természetesen az nem állapítható meg, hogy a fent hivatkozott 1954-ben játszott film forgatókönyvírója ismerte-e a szlogen darabbeli használatát, vagy sem.

Az idézett mondat megtalálható továbbá egy angol nemes 1749-ben készült címerében, a dalt éneklük a Wembley Stadion futballmeccsein, és 1956-ban az első, Déli Sarkon landoló amerikai repülő is ezt a nevet viselte.

Mindezekből az a következtetés vonható le, hogy a dalcím olasz, spanyol, angol változata nem eredeti mű, szlogen, szólásmondás, szállóige, mely évszázadok óta használatos, a közbeszédben gyakori fordulat, az idők során közhellyé vált.

Vizsgáljuk meg egy kicsit közelebbről e kifejezések jelentését!

Szólásmondás: állandósult szókapcsolat, példabeszéd, mely idézetszerűen épül be a szövegbe, és ha túl sokat idézik, közhellyé válik.

Közhely: francia eredetű (cliché, klisé), közismert, újat nem mondó kifejezés, megállapítás.

Szállóige: idézet, vagy hivatkozás jellegű, ismert eredetű közkeletű mondás, kifejezés (pl.: „A kocka el van vetve.”).

(*Magyar értelmező kéziszótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987.*)

Aforizma: görög eredetű, 1.: valamely életbölcsséget, igazságot kifejező tömör, szellemes mondás, 2.: gondolattöredék.

(*Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések szótára. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.*)

2. A magyar szerző által is elismerten Livingston – Evans szerzeményként átvett és lefordított dal címének fordítása sem eredeti, egyéni jellegű, nem sajátos cím, mert a magyar nyelv szabályai szerint csak ez az egyetlen fordítása lehetséges.

Ad 2-3:

Fentiekből következik, hogy a hivatkozott szöveg alkalmazásához felhasználási szerződést nem kell kötni, ezért az U.Ü-t felhasználási díj sem illeti meg.

Az SzJSzT gyakorlata a cím szerzői jogi védelmét illetően:

SzJSzT-7/93.

„Egy csepp méz” – a szakvélemény szerint az „A taste of honey” angol cím hivatkozott fordítása az egyedüli megfelelő, szabatos fordítás, nem tekinthető sajátos címnek, így szerzői jogi oltalomban nem részesül.

SzJSzT-13/03.

Egy sörreklámként alkalmazott „Újratöltés” című reklámfilm kapcsán kifejti, hogy „A Mátrix: újratöltve” („The Matrix: Reloaded”) szóösszetétel sajátos cím, azonban önmagában az „Újratöltés” címként való használata nem sérti a film alkotóinak jogát, itt a szakvélemény más, versenyjogi problémát talált.

SzJSzT-26/03.

„A Gyűrűk Ura – A Két Torony” esetében a szakvélemény szerint már az angol cím sem tekinthető a jelzett műtől függetlenül is eredeti írói alkotásnak, annak magyar fordítása még kevésbé – egyszerű birtokos- és számnévi kapcsolat.

SzJSzT-21/09.

„Egy boltkóros naplója” – itt mind az angol mű eredeti címe, mind pedig annak magyar fordítása egyéni, eredeti jellegű, az utóbbi szóösszerántással alkot egy szintén találó kifejezést.

SzJSzT-22/10.

„Csiribiri” ügy: a szakvélemény megállapítja, hogy „a hétköznapi nyelvben is használt, ismert szavak, kifejezések [...] nem alkalmasak a külön, a műtől függetlenül fennálló szerzői jogi címvédelemre”

Végül az eljáró tanács szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a szerzői jogi védelem alatt nem álló cím, illetve szöveg reklámcélokra történő felhasználása – a reklám tárgyát képező szolgáltatás meghatározásától függetlenül – a fentiekben kifejtettek miatt nem minősül szerzői jogot sértő felhasználásnak.

*dr. Mann Judit
a tanács elnöke*

*dr. Zsolnay Judit
a tanács előadó tagja*

*Wolf Péter
a tanács szavazótagja*